

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРАДОКСАЛЬНИХ
ВИСЛОВЛЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ»**

Виконав: студент 2 курсу, групи Ang1-M18
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська)
з додатковою предметною спеціальністю
“Мова і література (німецька)”

Іванов Іван Іванович

Керівник: **Марчишина А.А.**,
доктор філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

Рецензент:

Кам'янець-Подільський – 2019 р

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР ПОНЯТТЯ ПАРАДОКСУ	9
1.1. Філософське осмислення парадоксу	9
1.2. Логіка парадоксу: парадокс у логіці	13
1.3. Парадокс у лінгвістиці	19
1.4. Презумпція, пресупозиція та імплікація в структурі парадоксу...	21
1.5. Алогічні мовні одиниці: парадокс, контрадикторність, протиріччя	25
1.6. Когнітивна природа парадоксу	29
1.7. Парадоксальні висловлення в розрізі прагматичних принципів...	31
1.8. Парадокс у художньому тексті	35
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРАДОКСАЛЬНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ.....	42
2.1. Конструювання лінгвального парадоксу	42
2.2. Інтерпретація лінгвального парадоксу	46
2.3. Функції парадоксу в художньому тексті	49
2.4. Лексико-семантичні засоби реалізації парадоксальної антиномії в англomовному художньому дискурсі	54
2.5. Синтаксичні ознаки парадоксу	57
2.6. Стилiстичний потенціал парадоксальних висловлень	58
РОЗДІЛ 3. ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАРАДОКСАЛЬНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	61
3.1. Парадоксальні висловлення як семантична аномалія	61
3.2. Структурні особливості парадоксальної антиномії в англomовному художньому дискурсі	70
3.3. Порухення прагматичних постулатів у парадоксальних	

висловленнях	74
3.4. Парадоксальні висловлення і конфлікт принципу ввічливості....	79
ВИСНОВКИ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	96

ВСТУП

Станом на сьогодні проведено досить багато досліджень феномену парадоксу, що підкреслює його складність, багатогранність та природу. Різноманіття підходів до вивчення парадоксу в різних галузях наукових знань, особливо у філософії, логіці та математиці, філологічних науках збагатили теоретичну базу дослідження феномену парадоксу в лінгвістиці.

Надзвичайно складно дати точне і повне визначення явищу парадоксального в лінгвістиці тексту, як і неможливо окреслити чітко коло властивостей парадоксу в реальній дійсності. Термін «парадокс» виник у давньогрецькій філософії для характеристики нової оригінальної думки [36, с. 321]. У словнику російської мови С. В. Ожегова парадокс, в широкому сенсі цього слова, визначається як «дивна думка, вислів, що розходиться із загальноприйнятою точкою зору, науковими положеннями, а також думка, яка суперечить (інколи тільки на перший погляд) здоровому глузду [59, с. 603]. Парадокс як стилістичний прийом походить ще від античної риторики і в сучасній науці неоднозначно трактується з позицій логіки, філософії та лінгвістики. Розробці логіко-філософської концепції парадоксу присвячено чимало праць сучасних вчених. Розглядаючи явища симетрії та асиметрії в лінгвістиці тексту і разом з тим виявляти логічну основу антонімії та способи реалізації антитези, побічно проблему парадоксального в художньому тексті зачіпає у своїх дослідженнях І. Н. Пономаренко [63, с. 74]. З точки зору риторики парадокс як фігура, що апелює до розуму і бере участь у процесі пізнання, найбільше підходить для доказу [31, с. 22].

Логічні парадокси, парадокси у вузькому сенсі слова – це «судження, в яких послідовний хід думки призводить до утворення логічно несумісних тверджень» (тут і далі переклад наш – І. І.) [59, с. 13]. Парадокс в художньому тексті – це швидше «змістовий» парадокс, іншими словами – це «судження, що суперечить усталеному знанню» [59, с. 15]. Очевидно, процес розуміння художнього тексту являє собою акт комунікації між автором і читачем, при

цьому «художній текст у силу особливого характеру виконуваних ним функцій, – це не просто засіб «комунікації», «інформування», але одиниця створення нової художньої реальності» [31, с. 37-38]. Автор художнього твору, продукуючи ситуацію мовної комунікації та стимулюючи рефлексію реципієнта, використовує «потенціал буденної природної мови», який відрізняється «полісемією, неточністю сенсу, вийнятками з правил, незрозумілими мовними звичаями, розбіжностями вимови і написання слів, відсутністю універсальної логіки побудови» [33, с. 25]. Таким чином, деяка алогічність, суперечливість і парадоксальність стають невід’ємними характеристиками художнього тексту, виконуючи функцію актуалізації значущих для адекватного розуміння тексту смислів.

Актуальність обраної теми зумовлена загальною спрямованістю сучасних досліджень на встановлення взаємодії розумових і мовних чинників у процесі породження одиниць мовлення, що дозволяє розкрити механізми вираження логічної суперечності у висловленні. **Актуальним** є також аналіз парадоксального висловлення (ПВ) як складника художнього дискурсу в аспекті його комунікативної реалізації з метою вивчення способів вербалізації імпліцитної інформації.

Окреслена проблематика дозволяє сформулювати **мету** магістерської роботи: встановити лінгвопрагматичні особливості парадоксальних висловлень в англomовному художньому дискурсі. Її досягнення забезпечується виконанням низки **завдань**:

- описати тлумачення феномену парадоксу в наукових парадигмах;
- встановити когнітивну, прагматичну й белетристичну природу парадоксу;
- уточнити поняття парадоксального висловлення як аномального мовленнєвого явища, що ґрунтується на антиномії;
- схарактеризувати лексичні, семантичні, функціональні, синтаксичні й стилістичні особливості парадоксальних висловлень у художніх текстах;

– визначити прагматичні ознаки парадоксальних висловлень в англомовних художніх текстах.

Об'єктом нашої роботи обираємо парадоксальні висловлення як складноструктуроване поняття, середовище функціонування якого окреслюється англомовним художнім текстом.

Предмет дослідження – лексичні, семантичні, функціональні, синтаксичні, стилістичні й прагматичні особливості парадоксальних висловлень.

Матеріалом аналізу слугують парадоксальні висловлення, вилучені методом суцільної вибірки з текстів художніх творів англійських й американських письменників другої половини XIX і XX століть.

У дослідженні застосовується **комплексна методика** з опорою на такі базові засади, як *принцип інтердисциплінарності*, що забезпечує генерування нового знання на поєднанні здобутків суміжних наук, та *антропологічний підхід*, який основною точкою відліку в соціогуманітарних розвідках постулює людину як мовну/мовленнєву особистість у широкому соціокультурному контексті.

У рамках семантичного аналізу для встановлення особливостей виникнення суперечливості між значеннями компонентів ПВ застосовано *метод компонентного аналізу* номінативних одиниць, з яких складаються висловлення. Для виявлення прагматичних особливостей утворення ПВ в англомовному художньому дискурсі використовується *метод конверсаційного аналізу*. *Кількісний аналіз* застосовується для підтвердження типовості тих чи інших тенденцій у формуванні ПВ у художньому дискурсі.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше здійснено комплексне дослідження ПВ в англомовному художньому дискурсі на основі інтеграції комунікативного й прагматичного підходів до вивчення мовних даних. Установлено прагматичний механізм формування ПВ в аналізованому типі дискурсу, який реалізується через конфлікт між принципом кооперації й принципом ввічливості в мовленні автора-оповідача й персонажів.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що виявлення дистинктивних ознак ПВ та уточнення механізмів їхнього формування є внеском у дослідження

семантики художнього тексту й дискурсу, зокрема, проблематики мовленнєвих аномалій. Установлені прагматичні особливості ПВ у мовленні автора-оповідача й персонажів, які полягають у конфлікті комунікативних принципів (принципів кооперації і ввічливості), є певним внеском у прагмалінгвістику.

Практичне значення дослідження визначається можливістю застосування його результатів у лекційних курсах з теоретичної граматики (розділ “Аналіз дискурсу”), стилістики англійської мови (розділ “Функціональні стилі сучасної англійської мови”, «Лінгвостилістичний аналіз художнього тексту»), у курсах з прагмалінгвістики, лінгвістики тексту, інтерпретації тексту, на заняттях із практики усного та писемного мовлення, для написання наукових робіт з англійської філології.

Структура роботи зумовлена поставленою метою й завданнями та логікою їх виконання. Магістерська праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та списку джерел ілюстративного матеріалу.

ВИСНОВКИ

У цьому дослідженні здійснено спробу теоретичного узагальнення поглядів на природу ПВ, яке пропонує нове вирішення цієї проблематики шляхом установлення логіко-семантичного прийому створення прадоксальності й аналізу особливостей формування й функціонування ПВ в англomовному художньому дискурсі.

Художній дискурс створює особливий світ, в якому перетинаються об'єкти реального світу й авторська фантазія. Характеризуючись багатозначністю семантики, мова художнього дискурсу спричинює множинність інтерпретацій останнього. Інтерпретація є необхідним інструментом аналізу дискурсу, який містить ПВ, оскільки вони характеризуються неоднозначністю. За структурною, семантичною й комунікативною складністю ПВ криються широкі можливості відображення світу.

Осмислення логіко-семантичної структури ПВ як такої, що містить два протилежні судження стосовно одного об'єкта, які суперечать одне одному, в результаті чого створюється нове, контрадикторне значення висловлення, дозволяє визначити ПВ як мовленнєву аномалію.

Неоднозначність та суперечливість семантики ПВ слугують підставою для трактування їх як семантичної аномалії, яка виникає на основі логіко-семантичного прийому антиномії, що полягає в поєднанні двох протилежних суджень стосовно одного об'єкта й проявляється через суперечливість значень номінативних одиниць висловлення.

Антиномія в семантиці ПВ в англomовному художньому дискурсі реалізується за допомогою таких лексико-семантичних засобів: порушення семантико-граматичної валентності слів/словосполучень, використання антонімів, оказіонального перетворення фразеологічних одиниць, використання заперечення, синонімів, паралельних синтаксичних конструкцій, полісемії.

Дослідження ПВ в англomовному художньому дискурсі уможливило виділення двох типів ПВ: ПВ, що ґрунтуються на внутрішній антиномії, тобто

відношеннях суперечливості між значеннями компонентів у межах одного висловлення, й ПВ, утворених на основі зовнішньої антиномії, яка існує між значеннями кількох висловлень у межах однієї комунікативної ситуації.

Синтаксичними маркерами внутрішньої антиномії слугують суперечливі відношення між такими членами речення: а) однорідними присудками, б) однорідними означеннями, в) однорідними обставинами, г) означенням і означуваним словом, д) присудком і обставиною.

Різновидом внутрішньої антиномії є відношення суперечливості, які виникають між значеннями компонентів у складному реченні, а саме між: а) складниками складносурядного речення, б) головним та підрядним реченнями та в) складниками складної конструкції з сурядними та підрядними зв'язками.

Зовнішня антиномія – це тип відношень між значеннями номінативних одиниць кількох висловлень у межах однієї комунікативної ситуації. Такі відношення виникають між: а) значеннями кількох висловлень мовця у межах однієї його репліки та б) значеннями кількох висловлень, які містяться в різних репліках мовця у межах однієї комунікативної ситуації.

У дослідженні ПВ трактується як прагматична аномалія, яка проявляється в порушенні автором-оповідачем і персонажами постулатів мовленнєвого спілкування.

Використання принципів спілкування для аналізу художнього дискурсу є цілком доцільним. Мова художньої літератури розглядається як приклад навмисного порушення комунікативних постулатів автором-оповідачем і персонажами художніх творів. У нашому дослідженні факт порушення мовцем певного постулату, а також різних положень одного й того самого постулату з метою породження комунікативних імплікатур за умови дотримання принципів кооперації та ввічливості трактується як прагматичний механізм формування ПВ в англomовному художньому дискурсі.

ПВ, що створюються внаслідок порушення комунікативних постулатів, є засобом реалізації стратегії ухиляння й стратегії позитивної ввічливості.

Ввічливість трактується як принцип, що лежить в основі стратегій мовленнєвої поведінки, спрямованої на уникання конфліктів та підтримку стосунків між комунікантами.

Використання стратегії ухилення зумовлено бажанням мовця приховати свій намір або ухилитися від прямої відповіді, коли ситуація вимагає цього. У першому випадку це призводить до порушення ним постулату якості, а в другому – постулату кількості.

Прагнення мовця бути чемним вимагає від нього дотримання принципу ввічливості, що призводить до порушення ним постулатів мовленнєвого спілкування. Як наслідок, ПВ супроводжуються конфліктом між комунікативними принципами й положеннями принципу ввічливості.

Основними функціональними характеристиками ПВ в аналізованому типі дискурсу є використання ПВ для самореалізації автора художнього дискурсу та як засобу його впливу на читача.

Використовуючи ПВ, автор художнього твору, перш за все, прагне до самовираження і/або демонстрації свого розуміння реальної дійсності. Крім того, за допомогою ПВ автор має можливість оригінально оформити свої думки. Отже, ПВ використовуються автором художнього дискурсу для досягнення своєрідності, незвичайності формулювань.

Окрім самореалізації, автор художнього дискурсу може використовувати ПВ з метою здійснення впливу на читача. Висловлення із суперечливим значенням допомагають привернути увагу читача до певної ситуації. Читачі звертають увагу на висловлення з парадоксальним смислом, оскільки вони не відповідають очікуванням. За допомогою ПВ автор стимулює інтерпретацію художнього дискурсу читачем, підштовхує його до пошуків прихованого смислу. ПВ не тільки вказують на важливі ситуації у дискурсі; вони здатні активізувати інтерпретацію всього дискурсу, що сприяє розкриттю задуму художнього твору в цілому.

Автор художнього твору може використовувати ПВ з метою порушення загальноприйнятих стереотипів та цінностей, що існують у будь-якому

суспільстві. Отже, нетрадиційні та абсурдні думки, виражені за допомогою ПВ, протиставляються конвенціональним судженням з метою вказати на застарілість, безпідставність або хибність традиційних поглядів. Отже, ПВ активізують мислення читача, сприяють переосмисленню загальноприйнятих істин, стереотипів, створюють ґрунт для множинності інтерпретацій висловлень та цілого твору, беруть участь у формуванні ефекту ошуканого очікування.

На тлі ПВ можуть виникати такі засоби виразності, як іронія та гіпербола, а також деякі стилістичні прийоми, як наприклад, порівняння, оксиморон, каламбур.

Як правило, ПВ у художньому дискурсі одночасно виконують кілька функцій, які підсилюють дію одна одної, сприяючи максимальному впливу на читача.

Результати роботи окреслюють шляхи подальшого лінгвістичного дослідження ПВ у ракурсі особливостей їхнього утворення й функціонування. Розгляд прагмалінгвістичних особливостей ПВ у художньому дискурсі сприятиме розв'язанню питань формування й функціонування парадоксів в інших типах дискурсу, наприклад, медійному та політичному.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристотель. Этика. Политика. Риторика. Поэтика. Категории. Минск: Литература, 1998. 1392 с.
2. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка. Ленинград: Просвещение, 1981. 295 с.
3. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык: учебник для вузов. Изд. 8-е Москва: Флинта, Наука, 2002. 384 с.
4. Арутюнова Н. Д. Аномалии и язык // Вопросы языкознания. Москва: Языки русской культуры, 1987. №3. С. 3–19.
5. Арутюнова Н. Д., Падучева Е. В. Истоки, проблемы и категории прагматики // Новое в зарубежной лингвистике. Прагмалингвистика: Переводы. Москва: Прогресс, 1985. Вып. 16. С. 3–42.
6. Бабаханова Л. Т. Структурно-семантические особенности антитезы как стилистического приема: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки». Москва, 1967. 21 с.
7. Бацевич Ф. С. Прагматичні аномалії: спроба типології // Матеріали всеукраїнської наукової конференції «Семантика, синтактика, прагматика мовленнєвої діяльності». Львів: Літопис, 1999. С. 15–26.
8. Бертран Р. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 759 с.
9. Библер В. С. Мышление как творчество (Введение в логику мысленного диалога). Москва: Изд-во политической литературы, 1975. 286 с.
10. Богин Г. И. Субстанциальная сторона понимания текста. Тверь: Изд-во ТвГУ, 1993. 137 с.
11. Большой энциклопедический словарь: в 9 т. / главн. ред. Ю. С. Шемшученко. Москва: ОВК, 1978. Т. 9. 1392 с.
12. Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс. Москва: ИНФРА-М, 3-е издание, 2004. 376 с.

13. Быстрицкий Е. К., Филатов В. П. Познание и понимание: к типологии герменевтических ситуаций // Понимание как логико-гносеологическая проблема. Киев: Наукова думка, 1982. С. 229–250.

14. Вежбицкая А. Речевые акты // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 16. Прагмалингвистика: Переводы. Москва: Прогресс, 1985. С. 251–275.

15. Галеева Н. Л. Типология смыслов художественного текста в условиях решения герменевтической задачи // Понимание и рефлексия: сб. науч. тр. Тверь: ТвГУ, 1995. Т. 2. С. 4–8.

16. Ганеев Б. Т. Семантика и прагматика парадоксальных высказываний: автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки». Уфа: Изд-во БГПУ, 1988. 16 с.

17. Ганеев Б.Т. Противоречия в языке и речи. Уфа: Изд-во БГПУ, 2004. 472 с.

18. Горнфельд А. Г. Фигура в поэтике и риторике // Вопросы теории и психологии творчества. Т. 1. Харьков: Мирный труд, 1911. С. 134–136.

19. Грайс Г. П. Логика и речевое общение // Новое в зарубежной лингвистике. Вып.16. Прагмалингвистика: Переводы. Москва: Прогресс, 1985. С. 217–237.

20. Грузберг Л. А. Подробнее об антиномии // Филолог. Пермь: Филолог, 2003. № 2. С. 33–34.

21. Гусев Д. А. Краткий курс логики. Москва: Изд-во НЦ ЭНАС, 2003. 191 с.

22. Давыдов М. В. Звуковые парадоксы английского языка и их функциональная специфика. Москва: Изд-во МГУ, 1984. 204 с.

23. Девкин В. Д. Парадоксы в немецком языке // Иностранные языки в школе. Москва, 1988. № 2. С. 15–21.

24. Делез Ж. Логика смысла. Москва: Академический Проект, 1995. 472 с.

25. Демьянков В. З. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода // Вопросы языкознания. Москва: Изд-во МГУ, 1994. № 4. С. 17–33.

26. Долинин К. А. Стилистика французского языка. Москва: Просвещение, 1987. 303 с.

27. Заботина Е. Н. Когнитивное моделирование структур парадокса в современных английских скетчах: автореф. дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.04 «Германские языки». Санкт-Петербург, 2012. 19 с.

28. Завельская Д. А. Роль парадокса в творчестве В. Г. Короленко // Филологические науки. 1998. №2. С. 42–50.

29. Ивин А. А. По законам логики. Москва: Наука, 1983. 208 с.

30. Игнатенко Л. Ю. Повтор в системе стратегий положительной вежливости (на материале английского языка) // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Вип. 609. Проблеми перекладознавства, комунікативної та когнітивної лінгвістики. Харків: Константа, 2002. С. 152–154.

31. Исаева Л. А. Художественный текст: скрытые смыслы и способы их представления. Краснодар, 1996. 113 с.

32. Карасик В. И. Парадокс как эмоциональный текст // Язык и эмоции. Волгоград: Перемена, 1995. С. 161–169.

33. Касавин И. Т. Язык повседневности между логикой и феноменологией. Вопросы философии. Москва: Институт философии Российской академии наук, 2003. №5. С. 25–28.

34. Кобозева И. М. Прагмасемантическая аномальность высказывания и семантика модальных частиц // Логический анализ языка. Противоречивость и аномальность текста. Москва: Наука, 1990. С. 194–203.

35. Колшанский Г. В. О природе контекста // Вопросы языкознания. Ленинград: Лениздат, 1959. № 4. С. 47-49.

36. Кондаков Н. И. Логика. Москва: Изд-во Академии Наук СССР, 1954. 512 с.

37. Кондаков Н. И. Логический словарь-справочник. Москва: Наука, 1975. 721 с.

38. Кочерган М. П. Стан і перспективи сучасного мовознавства // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія» Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2003. Т. 6. №1. С. 5–18.
39. Коэн Л. Любимая игра. Москва: Аналитика-Пресс, 2002. 134 с.
40. Краткая литературная энциклопедия: в 8 т. Москва: Советская Энциклопедия, 1968. Т. 5. 592 с.
41. Кручинина Л. И. Основные средства когезии английского научного текста: фвтореф. дис. ... канд. филол. наук 10.02.04 «Германские языки». Москва, 1982. 23 с.
42. Кубрякова Е.С. Текст: проблемы понимания и интерпретации // Семантика целого текста. Москва: Наука, 1987. С. 93–94.
43. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. Москва: Высшая школа, 1996. 381 с.
44. Кухаренко В. А. Интерпретация текста: учеб. пособие. Москва: Просвещение, 1988. 188 с.
45. Лакофф Дж. Мышление в зеркале классификаторов // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXIII. Москва: Прогресс, 1988. С. 12–52.
46. Левин С. Прагматическое отклонение высказывания // Теория метафоры. Москва: Прогресс, 1990. С. 344–356.
47. Левицкий А. Э. Функциональные подходы к классификации единиц современного английского языка: Монография. Киев: Вища школа, 1998. 362 с.
48. Леонтьев А. А. Восприятие текста как психологический процесс // Психолингвистическая и лингвистическая природа текста и особенности его восприятия. Киев: Вища школа, 1979. С. 18–30.
49. Манн Т. Собрание сочинений в 10 томах. Москва: Государственное издательство художественной литературы, 1961. Т. 10. 402 с.
50. Манякина Т. И. Языково-стилистическая характеристика жанра афоризмов (на материале немецкого языка): дис ... канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки». Днепропетровск, 1980. 230 с.

51. Маріна О. С. Контрастивні тропи й фігури в американській поезії модернізму: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». Київ, 2004. 202 с.

52. Миллер Е. Н. Природа лексической и фразеологической антонимии. Саратов: Издательство Саратовского университета, 1990. 222 с.

53. Морозова Е. И. Стратегии вежливости как способ редукции когнитивного диссонанса (на материале пьес викторианской эпохи) // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Комунікативні та когнітивні проблеми дискурсу. Харків: Константа, 2001. №537. С. 184–192.

54. Мороховский А. Н. Стилистика английского языка. Киев: Вища школа, 1991. 272 с.

55. Морякіна І. А. Мовна особистість у художній прозі Дж. Голсуорсі: лінгвокогнітивний та прагматичний аспекти (на матеріалі романів форсайтівського циклу): дис ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». Київ, 2005. 233 с.

56. Мыркин В. Я. Всегда ли языковая норма соотносится с языковой системой? // Филологические науки. Москва: ОВК, 1998. №3. С. 22–30.

57. Новейший философский словарь [сост. А. А. Грицанов]. Минск: Изд. В. Н. Скакун, 1998. 296 с.

58. О'Генри. Комната на чердаке и другие рассказы: книга для чтения на английском языке. Москва: Каро, 2010. 78 с.

59. Овчинников Н. Ф. Природа. Москва: ИФ РАН, 1982. № 10. 56 с.

60. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка. 4-е изд., доп. Москва: Азбуковник, 1997. 944 с.

61. Оруэлл Дж. Скотный двор и сборник эссе: книга для чтения на английском языке. Москва: Каро, 2004. 222 с.

62. Падучева Е. В. Понятие презумпции в лингвистической семантике // Семиотика и информатика. Москва: Труды Института лингвистических исследований РАН, 1977. Вып. 8. С. 91–124.

63. Пономаренко И. Н. Симметрия и асимметрия в лингвистике текста. Краснодар: КГУ, 2005. 121 с.

64. Пропп В. Проблемы комизма и смеха. Ритуальный смех в фольклоре (по поводу сказки о Несмеяне): собр. тр. В. Я. Проппа. Науч. ред., комм. Ю. С. Рассказова. Москва: Лабиринт, 1999. 219 с.

65. Райдаут Р., Уиттинг К. Толковый словарь английских пословиц. Санкт-Петербург: Лань, 1997. 252 с.

66. Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 759 с.

67. Риффатер М. Критерии стилистического анализа // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 9. Лингвостилистика: Переводы. Москва: Прогресс, 1980. С. 77–91.

68. Сгал П. Значение, содержание и прагматика // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 16. Прагмалингвистика: Переводы. Москва: Прогресс, 1985. С. 384–398.

69. Семен Г. Я. Лингвистическая природа и функционирование стилистического приема парадокса: (на материале англ. яз.) : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки». Одесса, 1986. 197 с.

70. Сильман Т. И. Подтекст как лингвистическое явление // Филологические науки. Москва, 1969. № 1. С. 84–90.

71. Смирнова Е. Д. Парадоксы и мышление // Логический анализ языка. Избранное. Москва: Индрик, 2003. С. 468–477.

72. Соловьева И. В. Динамика соотношения понимания и перевода в познании // Вопросы философии. Москва: Правда, 1981. № 2. С. 132–143.

73. Степанов Ю. С. Язык и метод // К современной философии языка. Москва: Языки русской культуры, 1998. С. 775–785.

74. Стивенсон Ч. Некоторые прагматические аспекты значения // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 16. Прагмалингвистика: Переводы. Москва: Прогресс, 1985. С. 129–154.

75. Тармаева В. Д. Когнитивная природа фразеологического парадокса (англ.яз.): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки». Иркутск: ИГПИИЯ, 1997. 214 с.

76. Темяникова Э.Б. Когнитивная структура парадокса: на материале англ. яз.: дис. канд. филол. наук: 10.02.04 «Германские языки». Москва, 1998. 206 с.

77. Тофтул М. Г. Довідник логічних термінів. Київ: Академія, 2002. 321 с.

78. Трубецкой И. С. Основы фонологии. Москва: Иностранная литература, 1960. 371 с.

79. Тульчинский Г. Л. Семиозис и культура: лабиринты смысла / под общ. ред.: И. Е. Фадеева, В. А. Сулимова. Сыктывкар: Коми государственный педагогический институт, 2012. 95 с.

80. Уайльд О. Собрание сочинений. В 3 т. Москва: ТЕРРА, 2000. 527 с.

81. Успенский Л. В. Предисловие // Избранные изречения деятелей литературы и искусства (сост. З. С. Райзе). Ленинград: Лениздат, 1964. с. 3–20.

82. Федоров А. В. Язык и стиль художественного произведения. Москва: Гос. изд-во худож. лит., 1963. 132 с.

83. Швыдкая Л. И. Пословицы и афоризмы английского языка как единицы постоянного контекста и структура их значения // Стиль и контекст. Ленинград, 1972. С. 94–102.

84. Шпекторова Н. Ю. К вопросу о литературно-художественном парадоксе (на материале произведений О. Уайльда) // Вопросы лексикологии, лексикографии и стилистики романо-германских языков. Москва: Самарканд, 1975. С. 218–225.

85. Щедровицкий Г. П. Избранные труды. Москва: Шк. Культ. Полит., 1995. 800 с.

86. Щербина А. Заметки о технике и искусстве комического слова. Москва: Русская литература, 1966. Т 2. 201 с.

87. Bertolet R. What is said: A theory of indirect speech reports. Dordrecht: Kluwer, 1990. 251 p.

88. Brown G., Yule G. *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 1983. 288 p.
89. Brown P., Levinson S. *Universals of Language Usage: Politeness Phenomena // Questions and Politeness: Strategies in Social Interaction*. Cambridge: Cambridge University Press, 1978. P. 60–289.
90. Cook G. *Discourse and Literature*. Oxford: Oxford University Press, 1994. 285 p.
91. Coulthard M. *An Introduction to Discourse Analysis*. London: Longman, 1985. 212 p.
92. Cruse D. A. *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995. 310 p.
93. Gibbs R.W., Jr. *The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language, and Understanding*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. 527 p.
94. Grice P. *Logic and Conversation // Syntax and Semantics*. Vol. 3. *Speech Acts*. New-York.: Academic Press, 1975. P. 75–115.
95. Leech G. N. *Principles of Pragmatics*. London: Longman, 1983. 250 p.
96. Levinson S. C. *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995. 420 p.
97. *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Oxford: Oxford University Press, 1995. 1430 p.
98. Shaw B. *The Man of Destiny // Selected Works*. Moscow, 1958. 123 p.
99. Shevchenko I. S. *The Problem of the Norm in Electronic English // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія»*. Харків: Константа, 2001. №536. С. 8–12.
100. Short M. *Exploring the Language of Poems, Plays and Prose*. New-York: Longman, 1996. 399 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. AIH: Wilde O. An Ideal Husband. Mineola: Dover Publications, 2001. 96 p.
2. AUNI: Wilde O. A Woman of No Importance. London: Penguin Books, 1996. 96 p.
3. CWOW: Wilde O. Critical Writings of Oscar Wilde. Chicago: University of Chicago Press, 1982. 474 p.
4. DL: Hensher Ph. Dead Languages // New Writing 6: An Anthology. London: Vintage, 1997. P. 108–124.
5. HC: Heller J. Catch-22. New-York: Pell Publishing, 1990. 405 p.
6. HSH: Heller J. Something Happened. New-York.: Simon and Schuster, 1997. 569 p.
7. LWF: Wilde O. Lady Windermere's Fan. London: Penguin Books, 2007. 60 p.
8. SIL: Stoppard T. The Invention of Love. London: Faber and Faber, 1997. 102 p.
9. SMB: Shaw B. Major Barbara. London: Penguin Books, 1957. 153 p.
10. SP: Shaw B. Pygmalion. London: Penguin Books, 1957. 150 p.
11. TIBE: Wilde O. The Importance of Being Earnest. London: Leonard Smithers & Co., 1899. 65p.
12. TLG: Carroll L. Through the Looking Glass. London: Penguin Books, 1994. 176 p.
13. TPDG: Wilde O. The Picture of Dorian Gray. New-York: Modern Library, 1998. 304 p.
14. TTP: O'Brien F. The Third Policeman. London: Flamingo, 2001. 289 p.
15. TWOW: Wilde O. The Wit of Oscar Wilde. New-York: Barnes & Noble Books, 1995. 127 p.
16. WCW: Wilde O. The Complete Works of Oscar Wilde. London: Collins, 1991. 1216 p.
17. WLDG: Wilde O. Letters on Dorian Gray. Mr. Oscar Wilde's Defense. Moscow: Progress Publishers, 1979. 355 p.

18. WOP: Wilde O. Plays. Moscow: Foreign Language Publishing House, 1975. 360 p.
19. WOTPDG: Wilde O. The Picture of Dorian Gray. Moscow: Foreign Language Publishing House, 1997. 287 p.
20. WPOW: Wilde O. The Portable Oscar Wilde. New-York: Penguin Books, 1974. 741 p.